

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

خلاصه درس ۲

ارزش ها، راهنمای کنش های اجتماعی اند. وقتی به ارزش ها عمل کنند، ارزش ها به واقعیت تبدیل می شوند.

آرمان اجتماعی: به مجموعه اهداف و ارزش های مشترکی که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به آن هستند. (تصور مطلوب اعضاء از وضعیت فرهنگ، سیاست، اقتصاد، خانواده و...)

قلمرو آرمانی فرهنگ و جهان اجتماعی: ارزش هایی که مردم از آنها جانب داری می کنند و رعایت آنها را لازم می دانند ولی در عمل ممکن است برخی از آنها نادیده گرفته شوند. (مانند اخلاص عمل و..)

قلمرو واقعی فرهنگ و جهان اجتماعی: ارزش هایی که مردم به آن عمل می کنند. (احترام به والدین و...)

هدف برنامه ریزان فرهنگی: ورود هر چه بیشتر آرمان ها به قلمرو واقعی جهان اجتماعی است.

اگر مردم مطابق آرمان های خود عمل کنند فاصله ی میان قلمرو واقعی و آرمانی کاهش می یابد.

مهم ترین آرمان ها و ارزش های جهان اسلام: عمل به حق و پرهیز از باطل

عقایدی از جهان اجتماعی که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و خرافی باشد باطل است.

عقایدی که از نظر علمی صحیح و مطابق با فطرت انسان باشد، حق است.

ارزش های حق: اعتقاد به توحید، وفای به عهد، دفاع از عدالت و.. ارزش های باطل: ظلم، شرک، دنیا پرستی، بی عدالتی، تجاوز به

حقوق دیگران و.. حق و باطل بودن هر لایه از جهان اجتماعی با علم متناسب با همان لایه شناخته می شود. حق و باطل بودن

ارزش ها و عقاید کلان درباره انسان و جهان را باید با ابزار عقل و وحی شناخت نه با روش های علوم تجربی

جهان اجتماعی که علوم رافقط تجربی می دانند و عقل و وحی را روش معتبر علمی نمی دانند نمی توانند داوری ارزشی

کنند. (از حق و باطل بودن ارزش ها سخن بگویند).

قلمرو پدیده ها در جهان های اجتماعی متفاوت هستند. یعنی یک پدیده ممکن است در یک جهان آرمانی باشد و در جهانی

دیگر واقعی (مثلا امنیت، سیاست و..). دیدگاه های اجتماعی که علم را به دانش تجربی محدود می کنند:

ما فقط می توانیم بودن یا نبودن این ارزش ها و پیامدهای اجتماعی و تاریخی آنها را بشناسیم و برای داوری ارزشی راهی نداریم.

آگاهی یا جهل، توجه یا عدم توجه مردم، ملاکی برای تشخیص حق یا باطل بودن ارزش، هنجار، کنش یا عقیده ای نیست.

اگر جوامع حق را شناسند و به آن عمل نکنند، از حق گسسته و به سوی باطل گام برمی دارند.

حقایق ثابت اند ولی گاهی در قلمرو واقعی اند و گاهی در قلمرو آرمانی (در جهان اجتماعی متغیرند).

سوالات درس ۲

۱- فرهنگ واقعی و فرهنگ آرمانی را تعریف کنید. بخشی از فرهنگ که مردم به آن عمل نمی کنند فرهنگ واقعی جامعه

است. بخشی از فرهنگ که مردم از آن جانبداری می کنند و رعایت آن را لازم می دانند اما به آن عمل نمی کنند فرهنگ آرمانی

است.

۲- ملاک های تشخیص فرهنگ حق از باطل چیست؟

۱- قابل دفاع باشد ۲- مطابق فطرت و وحی باشد. ۳- از عقلانیت برخوردار باشد.

۳- در فرهنگ اسلامی مهم ترین ارزش های اجتماعی کدامند؟ ۱- عمل به حق ۲- پرهیز از باطل

۴- چگونه بخشی از فرهنگ آرمانی خارج از فرهنگ واقعی قرار می گیرد و بخش های داخل یک فرهنگ

آرمانی کدامند؟ با مثال تفسیر کنید. بخش هایی از فرهنگ آرمانی توسط مردم رعایت می شود و به آن عمل می کنند که داخل فرهنگ واقعی است مثلاً خون ریزی نکردن و به ناحق خون نریختن که هم در فرهنگ واقعی و هم در فرهنگ آرمانی (یا احترام به والدین و...) اما بخش هایی از فرهنگ فقط آرمانی است و در عمل رعایت نمی شود یعنی خارج از فرهنگ واقعی است مثلاً غیبت نکردن و صرفه جویی و دروغ نگفتن که به صورت فرهنگ آرمانی است ولی در عمل اکثر مردم آن ها را رعایت نمی کنند.

۵- در چه صورتی ارزش ها به واقعیت تبدیل می شوند؟ پاسخ: وقتی مردم مطابق با ارزش ها عمل کنند.

۶- آیا تمام مردم به ارزش ها و آرمان های جامعه پای بند هستند و به آن عمل می کنند؟ پاسخ خیر برخی از مردم

ارزش ها را در عمل رعایت نمی کنند. مثلاً در عمل به اخلاص اعتقاد ندارند.

۷- آرمان اجتماعی را تعریف کنید: به مجموعه اهداف و ارزش های مشترکی که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به

آنها هستند. (تصور مطلوب اعضای یک جهان اجتماعی نسبت به فرهنگ و سیاست و اقتصاد و خانواده و....)

۸- دو ابزار مهم برای شناخت عقاید در ارزش ها چیست؟ ۱- عقل ۲- وحی

۹- حقیقت را با واقعیت مقایسه کنید. ۱- حقیقت خارج از وجود انسان است ولی واقعیت درون تصور انسان است. ۲- حقیقت

پدیده ای ثابت است و تحت تأثیر قرار نمی گیرد ولی واقعیت پدیده ای است که روی داده و تحت تأثیر قرار می گیرد.

۱۰- در چه صورتی جوامع فرهنگ حق را از دست داده و به سوی باطل گام برمی دارند؟ اگر جوامع به حقیقت

ایمان نیاورند و بر اساس آن عمل نکنند یا اگر ایمان خود به حقیقت و کنش هایی که بر اساس آن سازمان داده اند تغییر دهند فرهنگ

حق را از دست داده و به سوی باطل گام برمی دارد.

۱۱- تعدادی از ارزش های فرهنگ باطل را نام ببرید. قدرت طلبی، شرک، نژادپرستی، ثروت اندوزی، انکار مبدأ الهی،

شقاوت، تجاوز به حقوق دیگران، دنیا پرستی، ظلم، بی عدالتی

۱۲- تعدادی از ارزش های فرهنگ حق را نام ببرید. دفاع از عدالت- حمایت از مظلومان- توحید- ربوبیت خدای سبحان

نسب به همه ی مخلوقات - آزادی انسان ها و موانع سعادت.

۱۳- مدیران و برنامه ریزان فرهنگی جامعه از چه طریقی فرهنگ آرمانی را به عرصه ی فرهنگ واقعی وارد می

کنند؟ از طریق تحقق شرایط امر به معروف و نهی از منکر - استفاده بیشتر از افراد متخصص در عرصه ی رسانه ها - به مقتضیات زمان و مکان و نحوه ی ورود عناصر فرهنگی به جامعه توجه کنند - کمک به جامعه پذیری افراد جامعه

۱۴- کدام بخش از فرهنگ حق و کدام بخش باطل است؟ بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی قابل دفاع نباشد

و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد باطل و بخش هایی که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد حق است.

۱۵- نقش مدیران و برنامه ریزان فرهنگی در جامعه چیست؟ تلاش می کنند از طریق نهادهای فرهنگی، تعلیم و تربیت لازم

را برای ورود فرهنگ آرمانی به عرصه فرهنگ واقعی فراهم آورند.

۱۶- چرا ماناچار به پذیرش حکمت الهی و وحی در تشخیص حق و باطل هستیم؟ چون عقلانیت ابزاری نسبی

و محدود است.

۱۷- کدام جوامع نمی توانند از حق یا باطل بودن عقاید و ارزش ها سخن بگویند؟ چرا؟ جوامعی که علم را محدود

به دانش تجربی و آزمون پذیری می دانند و عقل و وحی را به عنوان دو وسیله ی معرفت علمی معتبر نمی دانند و ارزش ها و عقاید

اجتماعی را صرفاً پدیده های تاریخی می دانند که ملاکی برای داوری نسبت به درست و غلط بودن آنها نداریم.

۱۸- چند نمونه از عناصر فرهنگ حق که در اغلب جوامع حضور دارد را نام ببرید: وفای به عهد، راستگویی، پرستش

خدا، عدالت خواهی، گذشت، رعایت پوشش، دفاع از مظلوم، احترام به ممنوع، کمک به هم نوع،

۱۹- چه تفاوتی بین فرهنگ آرمانی و فرهنگ حق وجود دارد؟ حق یا باطل بودن فرهنگ (عقاید، ارزش ها، هنجارها،

کنش ها) بر اساس آگاهی یا جهل، علاقه یا بی توجهی مردم جوامع مختلف نسبت به آنها تعیین نمی شود. ولی فرهنگ آرمانی با

اعتبار دادن و توجه مردم شکل می گیرد.

۲۰- دیدگاه فارابی در خصوص مدینه فاضله چیست؟ جامعه ای که از فرهنگ حق برخوردار باشد مدینه ی فاضله است.

۲۱- عناصری از فرهنگ باطل که در فرهنگ آرمانی و واقعی ما وجود دارد را بنویسید: قبیله گرایی، تجمل گرایی،

پارتی بازی، قدرت طلبی، مال اندوزی، خودخواهی، برتری طلبی، خودمحوری

۲۲- آیا حقیقت با عدم تایید مردم در جامعه باطل می شود؟ خیر اگر حقیقت به واقعیت در نیاید نشان دهنده ی باطل بودن

آن نیست. مقبولیت مردم نسبت به یک ارزش به معنای حقیقی بودن آن ارزش نیست.

۲۳- در چه صورتی حقیقت به حوزه فرهنگ واقعی راه پیدا می کند؟ در صورتی که جوامع عقاید و ارزش های حقیقی

را به عرصه فرهنگ آرمانی در آورند و سپس به انها شکل هنجار و کنش دهند (حقیقت را به ارزش و عمل در آورند). حقیقت به حوزه

ی فرهنگ واقعی راه پیدا می کند.

۲۴- چرا حقیقت در قلمرو واقعیت ثابت نیست؟ چون ممکن است حقیقت به صورت عقاید آرمانی و هنجارهای عملی (

فرهنگ واقعی) در نیامده باشد. جامعه ممکن است از حقیقت انحراف داشته باشد و به سوی باطل برود.

۲۵- آیا آرمان‌ها و ارزش‌های مردم ایران با هنجارهایی که به کار می‌گیرند مطابق و هماهنگ است؟

خیر مردم همواره به آنچه خوب و آرمانی می‌دانند عا نمی‌کنند. ارزش‌های مشترک عملیاتی و اجرا نمی‌شوند. مثلاً اخلاص ارزش مشترک و پسندیده‌ی جامعه است که عمل کردن به آن توسط برخی از مردم ساده لوحی به حساب می‌آید.

۲۶- چگونه شما به عنوان یک دانش‌آموز و شهروند ایرانی می‌توانید آرمان‌های فرهنگی را به عرصه‌ی

فرهنگ واقعی وارد کنید. من به عنوان یک دانش‌آموز وقتی چیزی را خوب و آرمانی می‌دانم در عمل و رفتارهایم نشان‌دهم و فاصله‌ی بین حرف و عمل را کم کنم فردی هستم که به نزدیک شدن فرهنگ آرمانی به فرهنگ واقعی جامعه کمک کرده‌ام. اگر آنچه از معلمان و والدینم دریافت می‌کنم را عمل کنم به فرهنگ آرمانی واقعی شده‌ام پرداخته‌ام.

۲۷- اگر علوم اجتماعی محدود به معنای تجربی نباشد چه توانایی‌های پیدا می‌کند؟ می‌تواند در مورد حق یا

باطل بودن فرهنگ‌های مختلف داوری کند

۲۸- اگر در جامعه‌ی محل زندگی شما فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی دچار تغییر شده است آن را

توضیح دهید. در گذشته تحصیل دختران جنبه‌ی واقعی نداشته است و تحصیل فقط برای پسران مجاز شمرده می‌شد ولی امروز دختران نیز همانند پسران تحصیل می‌کنند فرهنگی که که آرمانی و درون فرهنگ آرمانی است.

۲۹- چرا ملاک حق و باطل بودن عقاید، ارزش‌ها و کنش‌ها، علاقه یا بی‌توجهی مردم جوامع نسبت به

آنها نیست؟ علاقه یا بی‌توجهی مردم در قلمرو واقعیت است و تغییر پذیر، ولی حقیقت ثابت است و ملاکی برای حقانیت یا باطل بودن ارزش‌هاست. انسان نمی‌تواند ملاک حقانیت را وضع کند؛ خدا ملاک حقانیت و ملاک حق است.

۳۰- تلاش نهادهای فرهنگی در خصوص برنامه‌ریزی فرهنگی چگونه است؟ تعلیم و تربیت لازم را برای ورود

فرهنگ آرمانی به عرصه‌ی فرهنگ واقعی فراهم می‌کند.

۳۱- ارزش‌های حق و باطل از چه جایگاهی برخوردارند؟ اغلب از ارزش‌های آرمانی تاریخ بشریت بوده‌اند و دو

فرهنگ در سطح جهانی به وجود آورده‌اند. (فرهنگ حق و فرهنگ باطل)

۳۲- چرا خرافات را جزء فرهنگ باطل به حساب می‌آوریم؟ چون خرافات از نظر علمی صحیح و قابل دفاع نیست و با

فطرت انسان مطابقت ندارد.

۳۳- در محیط زندگی خود ارزش‌های آرمانی مثال بزنید که بیرون فرهنگ واقعی باشند؟ اخلاص عمل، نیکی

به همه مخلوقات عالم، شهر ما خانه‌ی ما

۳۴- ملاک حق و باطل بودن شیوه‌ی مداوای بیماران چیست؟ روش‌های تجربی

۳۵- آیا می‌توان تکنیک‌ها و روش‌های اجرایی را داوری کرد؟ چگونه؟ بله با استفاده از روش‌های علوم تجربی

۳۶- چرا جوامعی که علم را محدود به علوم تجربی می‌دانند نمی‌توانند عقاید و ارزش‌های کلان دربارہ‌ی

انسان و جهان را داوری کنند؟

چون از دو ابزار مهم شناخت عقاید یعنی عقل و وحی استفاده نمی کنند و ارزش ها و عقاید اجتماعی را پدیده های صرفاً تاریخی می دانند و صرفاً بودن یا نبودن آن ها را می شناسند و راهی برای داوری ندارند.

۳۷ ملاک حق یا باطل بودن ارزش ها و کنش های انسانی را چه چیزی تعیین می کند؟ حقیقت و مبدأ الهی
۳۸ ارزش هایی مثال بزنید که درستی و حقانیت آن ها با نظر آدمیان تغییر نمی کنند. عدالت، آزادی، توحید، سعادت انسان ها

۳۹ ارزش های باطلی مثال بزنید که با موافقت آدمیان تغییر نمی کند و حقانیت نمی یابد. نژاد پرستی، قدرت طلبی، ثروت اندوزی، شرک، انکار مبدأ الهی، برتر دانستن یک قوم

۴۰- چگونه بخشی از فرهنگ آرمانی خارج از فرهنگ واقعی قرار می گیرد و بخش های داخل یک فرهنگ آرمانی کدامند؟ با مثال تفسیر کنید. بخش هایی از فرهنگ آرمانی توسط مردم رعایت می شود و به آن عمل می کنند که داخل فرهنگ واقعی است مثلاً خون ریزی نکردن و به ناحق خون نریختن که هم در فرهنگ واقعی و هم در فرهنگ آرمانی (یا احترام به والدین و...) اما بخش هایی از فرهنگ فقط آرمانی است و در عمل رعایت نمی شود یعنی خارج از فرهنگ واقعی است مثلاً غیبت نکردن و صرفه جویی و دروغ نگفتن که به صورت فرهنگ آرمانی است ولی در عمل اکثر مردم آن ها را رعایت نمی کنند.

۴۱- حقیقت را با واقعیت مقایسه کنید. ۱- حقیقت خارج از وجود انسان است ولی واقعیت درون تصور انسان است. ۲- حقیقت پدیده ای ثابت است و تحت تأثیر قرار نمی گیرد ولی واقعیت پدیده ای است که روی داده و تحت تأثیر قرار می گیرد.

۴۲- در چه صورتی جوامع فرهنگ حق را از دست داده و به سوی باطل گام برمی دارند؟ اگر جوامع به حقیقت ایمان نیاورند و بر اساس آن عمل نکنند یا اگر ایمان خود به حقیقت و کنش هایی که بر اساس آن سازمان داده اند تغییر دهند فرهنگ حق را از دست داده و به سوی باطل گام برمی دارد.

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir